

מפתחו למבוי, ואינו אוסר על שאר בני מבוי.

ואף על גב דלגבי נכרי לא אמרינן הכי, לגבי ישראל שאני, כיון דבשבת ליכא הוצאת משואות יתירין וסגי בהכי, וגם נפיש אוירא דקרפף טפי ממבוי, מסלק עצמו.

אבל אם היה פתוח לקרפף — שאינו מוקף לדירה — שהוא יותר מבית סאתים, שדין כרמלית לו מדרבנן, הרי כיון שאינו יכול להשתמש באותו פתח הפתוח לקרפף, לא ניחא ליה ביה, ואוסר על בני מבוי.

בעא מיניה רבא בר הקלאי מרב הונא: נכרי שהיה לו פתח פתוח לקרפף, מלבד פתחו למבוי — מהו שיאסור?

אמר ליה: הרי אמרו [לעיל]: עד בית סאתים, אוסר. יותר מבית סאתים, אינו אוסר!

אמר עולא אמר רבי יוחנן: קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה — שאסור לטלטל בו יותר מארבע אמות מפני שעשאוהו חכמים ככרמלית — [וכדתנן לעיל דף כג ב] — ואפילו בית כור, ואפילו בית פוריים — הזורק לתוכו מרשות הרבים חיב.

מאי טעמא?

מחיצה היא, והרי היא רשות היחיד מן התורה ולא כרמלית. אלא שמחוסרת המחיצה דיריין. ומיחלף ברשות הרבים.

בפיתחא דמיהוד ליה [בפתחו המיוחד לו שאינו דרך מבוי] — **בההוא ניהא ליה!** כיון דאיכא התם אוירא טפי ממבוי, ומסלק עצמו מפתחו למבוי [ריטב"א].⁽³⁶⁾

איבעיא להו: היה פתוח אותו חלון לקרפף, שאינו מקום פתוח כמו בקעה, אלא מוקף הוא במחיצות — מהו? [ראה ציור בעמ' הבא]

מי אמרינן נמי הכא שאינו אוסר דרך פתחו למבוי?

אמר רב נחמן בר אמי משמיה דאולפנא [ששמע מרבו ורבו מרבו]:

אפילו פתוח לקרפף! ב-10

רבה ורב יוסף, דאמרי תרווייהו: נכרי שיש לו פתח או חלון לקרפף שאינו יותר מבית סאתים, אינו מסתלק מפתחו למבוי בשביל פתח זה, ואוסר דרך פתחו למבוי. כיון דאויר קרפף קטן כזה, לא נפיש.

אבל אם פתוח לו חלון לקרפף שהוא יותר מבית סאתים, דנפיש אוירא, הוי כמו פתוח לבקעה, ומסתלק מפתחו למבוי בשביל פתח זה, ואינו אוסר.

וישראל שהיה לו פתח למבוי, ולא עירב עם בני המבוי, והיה לו עוד פתח או חלון לקרפף, דינו — לענין סילוק מפתחו למבוי כדי שלא יאסור על שאר בני המבוי — איפכא מנכרי.

אם היה פתוח לקרפף עד בית סאתים שמותר לו להוציא לשם, הרי זה מסלק עצמו

36. אוסר דרך פתחו שאינו רגיל בו [שולחן ערוך ומשנה ברורה].

36. ונעשה פתחו למבוי, כמי שיש לו שני פתחים ורגיל באחד ואינו רגיל בשני, שאינו

ציור מס' 3

ולפיכך עשאוהו חכמים לקרפף יותר מבית סאתיים שלא הוקף לדירה, ככרמלית לחומרא, לאוסרו בטלטול.

אבל לקולא ולענין זריקה, רשות היחיד הוא.

מתיב רב הונא בר חיננא: סלע שבים, גבוה עשרה טפחים ורוחב ארבעה טפחים — דהוי ליה רשות היחיד — אין מטלטלין:

לא מן תוכו של סלע לים שהוא כרמלית, דהוי ליה מוציא מרשות היחיד לכרמלית.

ולא מן הים לתוכו, דהוי מכניס מכרמלית לרשות היחיד.

היה גובה הסלע פחות מכאן דאינו רשות היחיד אלא כרמלית — מטלטלין.

עד כמה יהא רוחב הסלע? **עד בית סאתיים** אבל יותר מכאן לא. ומפרש לה הגמרא ואזיל.

ומפרשינן לה: **אהייא קאי** הא דאמרינן "עד כמה?"

אילימא אסיפא, דקתני בה: פחות מכאן מטלטלין, ועלה אמרינן: **בית סאתים** שרי לטלטל, **טפי לא**.

הא ליכא למימר הכי.

כי **הא מכרמלית** [סלע גבוה פחות מעשרה ורוחב ארבעה, דהוי כרמלית] **לכרמלית קא מטלטל**, ואפילו כשהסלע רחב הרבה.

אלא, לאו, ארישא קאי.

והכי קאמר: סלע שבים, גבוה עשרה ורוחב

ארבעה — אין מטלטלין לא מתוכו לים ולא מן הים לתוכו.

ועד כמה יהא רחב הסלע ויהיה אסור להוציא ולהכניס ממנו?

עד בית סאתים דהוי עדיין רשות היחיד.

הא יתר מבית סאתים דנעשה כרמלית — מטלטלין!

אלמא, כיון שאינו עשוי לדירה, ורחב יותר מבית סאתים, נפקא ליה מדין רשות היחיד וכרמלית גמורה היא.

תויבתא דרבי יוחנן!

אמר רבא: מאן דלא ידע תרוצי מתנייתא [מי שאינו יודע לפרש ברייתות], **תויבתא מותיב ליה לרבי יוחנן!**

כי באמת לא קשיא מידי.

לעולם ארישא — בסלע גבוה עשרה — קאי.

ומיהו לא קאי אעיקר דינא דברייתא שאסור לטלטל מסלע לים, אלא אדיוקא דברייתא, **והכי קאמר:**

הא בתוכו של סלע מטלטלין.

ועד כמה יהא רחב הסלע ויהא מותר לטלטל ולהעביר בו יותר מארבע אמות?

עד רוחב בית סאתים.

הא טפי מבית סאתים, שעשאוהו חכמים ככרמלית לחומרא, אסור! (37)

37. כתבו הרשב"א והריטב"א: דלא גרסינן בגמרא "לעולם ארישא", ומרש"י נראה דגרס.

נפיק מיניה חורבא, דלמא אמרי אינשי: רשות היחיד גמורה היא, אף מדרבנן, ואתי לטלטוליה בכוליה.

ולפיכך ביטלו כאן תקנת איסור הוצאה מרשות היחיד לכרמלית, כדי לקיים תקנת חכמים שלא לטלטל בקרפף יותר מבית סאתים.

ותמהינן: ומאי שנא, כלומר: למה העמידו בסלע דבריהם לענין איסור טלטול בתוכו, ולא העמידו דבריהם בסלע לענין הוצאה מרשות היחיד לכרמלית, ויאמרו להיפך [ריטב"א]?

ומפרשינן: לטלטל בתוכו של סלע שכיה, ואי שרית ליה לטלטולי, חזו ליה עלמא ומטלטלין אף ברשות הרבים [דהא כיון שלא הוקף לדירה מיחלף ברשות הרבים].

אבל שיהיה סלע רחב יותר מבית סאתים, וגם יטלטלו מתוכו לים ומן הים לתוכו, שמפחדים אנשים להשתמש כן [ריטב"א], לא שכיה.

ובמילתא דלא שכיה לא גזרו רבנן.

ההוא ינוקא ביום שמיני שלו קודם המילה, דאישתפיך חמימיה, שהחמו לו חמין מערב שבת לרוחצו לפני המילה [רבינו יהונתן], ונשפכו המים בשבת.

אמר להו רבה שהיה לו בית באותה חצר: נייתו ליה חמימי מגו ביתאי [נביא לתינוק חמין מביתאי].

אמר ליה אבבי לרבה: והא לא ערבינן עירוב חצרות, והאיך נביא מבית לבית!?

אמר ליה רבה: נסמוך אשיתוף מבואות

רב אשי אמר: לעולם ארישא דברייתא, ואעיקר דינא דברייתא קאי. ומותר להוציא מן הסלע כשהוא רחב יותר מבית סאתים לכרמלית.

ומכל מקום, לא תיקשי לרבי יוחנן דקאמר שהזרוק לתוכו חייב.

משום, דודאי רשות היחיד היא מדאורייתא, ולפיכך חייב הזרוק מרשות הרבים לתוכו. אלא, שלענין להוציא ממנו לכרמלית, שכל עיקר איסורא דהוצאה מרשות היחיד לכרמלית מדרבנן היא — הן אמרו והן אמרו.

הן [רבנן] אמרו: קרפף יתר מבית סאתים שלא הוקף לדירה אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות.

והן גם אמרו: אין מטלטלין מרשות היחיד לכרמלית, כדי דלא ליתי לטלטולי מרשות היחיד לרשות הרבים. וראו חכמים שאין שני התקנות עומדות כאן — וכדמפרש לקמן — וביטלו את האחת מפני השניה.

ולפיכך אמרו: בית סאתים, דשרי לטלטוליה בכוליה אפילו מדרבנן — אסרי רבנן לטלטולי לא מן הים לתוכו ולא מתוכו לים.

מאי טעמא?

רשות היחיד גמורה היא.

אבל יתר מבית סאתים, דאסור לטלטוליה בכוליה מדרבנן — שרו רבנן לטלטולי מתוכו לים ומן הים לתוכו.

מאי טעמא?

כי אם היו אוסרים להוציא ממנו לכרמלית,

שעשו למבוי, וכדתנן במתניתין לקמן דף עג א: אם נשתתפו במבוי, מותר כאן [במבוי], ומותר כאן [בחצר].

אמר ליה אביי: הא לא שתפינן?!

אמר רבה: **נימרו ליה לנכרי ליתי ליה** [נאמר לנכרי להביא לתינוק].

אמר אביי: בעי [רציתין] לאותביה למר [לרבה], ולא שבקן רב יוסף [ולא הניח לי רב יוסף להקשות על רבה].

דאמר רב [יוסף, אמר רב] כהנא: כי הוינן בי רב יהודה, הוה אמר לן: באיסור דאורייתא שחכם מורה בו היתר, ויש בתלמידים מי שיוודע להשיב, מותבינן תיובתא לחכם, וחרר עבדינן מעשה.

אבל **בדרבנן** כגון: עירובי חצרות, שבקינן לחכם לעשות כהוראתו ועבדינן מעשה, וחרר מותבינן תיובתא, ללמוד אם יפה הורה.

לבתר הכי — שעשו מעשה על פי רבה ואמרו לנכרי להביא חמין לתינוק — **אמר ליה רב יוסף לאביי** — **מאי בעית לאותביה למר** [מה רצית להקשות לרבה על הוראתו]?

אמר תמה אביי לרב יוסף [על פי גירסת הרש"ש]: **הזאה על טמא מת ממי פרה אדומה, אינה אסורה בשבת אלא משום שבות מדרבנן, ואמירה לנכרי לעשות בשבת, אף היא אסורה משום שבות!**

מה הזאה שהיא שבות, ואפילו הכי אינה טו-א דוחה את השבת אף במקום מצוה, כגון: טמא מת שחל שביעי שלו להיות בערב פסח שחל בשבת, אסור להזות, אף על גב שיידחה מעשית פסח, כדתנן בפסחים.

אף אמירה לנכרי שבות, ואינה דוחה את השבת אפילו במקום מצוה. והיכי שרינן אמירה לנכרי כדי לקיים מצות מילה?!

אמר תמה ליה רב יוסף: וכי לא שני לך בין שבות דאית ביה מעשה כגון הזאה, לשבות דלית ביה מעשה כגון אמירה לנכרי?!

הרי ודאי שאני, ואמירה לנכרי שאין בו מעשה אלא אמירה בעלמא [ריטב"א] דוחה את השבת במקום מצוה. (38)

אמר ליה רבה בר רב הונן לאביי: וכי האיך אפשר, דמבואה דאית ביה תרתי גברי רברבי כרבנן [אתה ורבה הדריים בה], **לא ליחוי ביה לא עירוב ולא שיתוף, וכדאמרינן לעיל דלא עירבו ולא נשתתפו?!** (39)

אמר ליה אביי לרבה בר רב תנן: וכי מאי נעביד [מה יכולים אנו לעשות]?!?

מר [רבה], לאו אורחיה [אין כבודן] לחזר על בני המבוי ולגבות השיתוף!

אנא, טרידנא בגירסאי [טרוד אני בלימודי]!

אינהו [שאר בני המבוי] **לא משגחי** [לא איכפת להו]!

38. נתבאר על פי גירסת הב"ח, דלא גרסינן: "דהא מר לא אמר לנכרי זיל אחים". וראה בראשונים כאן.

39. וכתב הריטב"א: מהכא שמעינן, דלא מיבעי ליה לצורבא מרבנן, לגור במבוי וחצר שאינם מעורבים. והטעם, כדי שלא יבואו לטלטל באיסור משנה ברורה שסו — יג.